

Fjodor Mihajlovič Dostojevski: ZLOČIN IN KAZEN

1. Kratka predstavitev avtorja

Dostojevski je bil rojen leta 1821 v Moskvi. Njegov oče je bil zdravnik. Otroštvo je imel zelo težko, oče je bil tiranski in skop, le mati je prinašala toplino v družino. Po končanem študiju v Peterburgu je postal svobodni pisatelj. Leta 1849 so ga zaradi udeležbe v tajnem revolucionarnem krožku obsodili na smrt, a so ga v zadnjem trenutku oprostili in poslali na prisilno delo v Sibirijo. Po prestani kazni je potoval po Evropi in se vračal v Rusijo z upanjem na boljšo prihodnost. Živel je bolj revno. Umrl je leta 1881 v Peterburgu zaradi božjasti. Njegovi najpomembnejši romani: Besi, Idiot, Bratje Karamazovi, Zločin in kazen...

2. Fabula

Raskolnikov je reven študent, ki živi v podnajemniškem stanovanju. Vendar najemnine večkrat ni uspel pravočasno poravnati. Po značaju je lahkomiseln, zamišljen, vase zaprt fant. Po njegovem prepričanju se ljudje delijo v dve skupini, na povprečne ljudi in na nadljudi, ki jih je bistveno manj. Tem nadljudem je v imenu splošnega dobrega dovoljeno vse, tudi moriti. Raskolnikov je prepričan, da na svetu ni več boga, ki bi vzpostavljal red. sam se hoče preizkusiti, če on spada med te izjemne posameznike. Zato se odloči, da bo umoril staro oderuhinjo Ivanovo, pri kateri lahko zastaviš predmete za visoke obresti. Načrtovani umor Raskolnikov tudi izpelje, a po spletu nesrečnih okoliščin umori tudi njeno nedolžno sestro Lizaveto. Po umoru ga sprva nihče ne sumi, a se začne njegova notranja drama. Raskolnikov se spremeni tudi v dobrotnika, saj s svojim zadnjim denarjem pomaga družini nesrečno umrlega Marmeladova. Kljub temu njegov notranji nemir neprestano raste. Edina oseba, kateri se po svojem hudem notranjem trpljenju lahko zaupa in ji vsa svoja dejanja prizna je hčerka Marmeladova, Sonja. Ona mu zato tudi svetuje naj svoj zločin prizna, se prijavi policiji in prevzame kazen zanj. Raskolnikov se prijavi policiji in je obsojen na 8 let prisilnega dela v Sibiriji. Ta kazen je očiščenje tako zanj, kot tudi za Sonjo, ki je bila prej prostitutka. Sedaj spremlja Raskolnikova tudi v Sibiriji.

3. Oznaka glavne osebe (Raskolnikova)

Raskolnikov je mlad, reven študent, ki živi v majhnem podnajemniškem stanovanju. Je izrazit človekoljub in je z vsem srcem na strani ponižnih in razžaljenih. Zaradi lastne koristi ne bi Raskolnikov nikoli ubil človeka. Starko je ubil zaradi ideje o delitvi ljudi na dve skupini: povprečne ljudi in nadljudi za katere človeški zakoni ne veljajo. Tem ljudem je temeljno vodilo volja po moči. Do drugih ljudi je nezaupljiv, je mračen, vedno črnogled, a kljub temu zelo ponosen. Je pa kljub tem slabim lastnostim tudi dobrosrčen in velikodušen (vdovi Marmeladovi da svoj denar, ki ga je dobil od matere). Do tujih ljudi je dokaj sovražno naravnan, saj se, ko je sam bolje počuti kot, ko je v družbi drugih ljudi. Njegova glavna značilnost pa je razdvojenost, ki se kaže tudi v njegovih pogostih samogovorih, ko se še sam ne mora odločiti za eno stvar (tu se kaže tudi njegova neodločnost).

4. Oznaka še dveh drugih oseb in njun odnos do glavne osebe

Sonja je hčerka Marmeladova. Zaradi velike nesreče v družini je postala prostitutka. Je zelo prijazna, zaljubljena v Raskolnikova in mu neskončno vdana. Z njim gre celo v Sibirijo. Rada ima svojo družino in jim redno pošilja denar. Ona je prepričala Raskolnikova, da se mora prijaviti, saj s to krivdo na plečih ne bo mogel živeti. Sonja sama ga ne bi nikoli izdala.

Marmeladov je obubožan uradnik, ki ga Raskolnikov spozna v gostilni. Tu mu Marmeladov pripoveduje svojo nesrečno zgodbo, kako je zgubil službo, kako je začel piti itd. V svoji opitosti je Marmeladov vzljubil Raskolnikova in mu je vedno bolj pripovedoval o svojih okoliščinah. Raskolnikov je sprva do njega dokaj zadržan, saj se ni zadrževal v bližini ljudi. Kasneje ga pa

njegova zgodba tudi gane. Ko se je prvič hotel prijaviti je našel hudo ranjenega Marmeladova na cesti in ga je odnesel domov. Ob njegovi smrti je Raskolnikov pomagal tudi njegovi družini.

5. Kakšen je zaključek in vaš komentator

Raskolnikov se na koncu romana na Sonjino željo preda policiji. Za svoj zločin je dobil zaslužen kazni – 8 let prisilnega dela v Sibiriji. Kazni bi lahko bila hujša, vendar je zaradi številnih olajševalnih okoliščin ostala sorazmerno majhna. Na delo v Sibiriji ga je spremljala Sonja. Denar, da je lahko spremljala Raskolnikova, ji da Svidrigajlov. Tu se oba »očistita« dušo. Raskolnikov si olajša dušo zaradi umora, Sonja pa zaradi prostitucije.

Konec je bil predvidljiv že nekaj časa pred samo Raskolnikovo predajo. Med pogovori s preiskovalnim sodnikom je večkrat izgubil živce. Porfirij ga je načrtovano zbadal, pomagala pa mu je tudi Raskolnikova bolezen. Sonja naredi edino pravilno, ko pregovori Raskolnikova, da se preda policiji. Pri tej odločitvi jo vodi silna ljubezen, ki jo čuti do njega. Presenetila pa me je Sonjina vdanost in njena neizmerna ljubezen do Raskolnikova. Ta je celo tako velika, da ne ga zapusti tudi, ko gre ta v Sibirijo.

6. Poišči značilnosti psihološkega realizma

V središču pisateljevega opisovanja je človekova duševnost literarnih oseb. Dostojevski je v nasprotju z usmeritvijo realizma vzel nenavadnega človeka za osrednjo osebo (ni več junak), saj povprečni ljudje ne bi zadostevali njegovim potrebam. Opisi Raskolnikove duševnosti, njegovih misli so izjemno natančni. Pisatelj je uvedel vsevednega pripovedovalca, ki dogajanje opazuje iz »ptičje perspektive«. Tak pripovedovalec ne komentira dejanj, se do dogodkov ne opredeljuje (je objektivni). Pomembna pripovedna postopka sta dialog in monolog. S tem se dogajanje dramatičizira. Temu romanu lahko rečeno tudi roman tragedija.